

BOSHLANG'ICH SINFLARDA TOPISHMOQ TUSHUNCHASI

Abdusamatova Dilafruz Abduvohobovna

Sh.Rashidov tumani 14-maktab boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya

Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga topishmoqlarni o'rgatishning nazariy asoslari, pedagogik ahamiyati, metodik yondashuvlari va amaliy qo'llanilishi yoritiladi. Topishmoqlar til boyligini oshirish, mantiqiy fikrlash va nutq madaniyatini shakllantirishga yordam beruvchi samarali vosita sifatida ko'rib chiqiladi. Maqolada topishmoqlarni tanlash mezonlari, darslarda qo'llash usullari hamda pedagogik o'yinlar orqali nutq va tafakkur rivojini ta'minlash yo'llari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: topishmoq, boshlang'ich sinflar, ona tili, pedagogik metodika, nutq madaniyati, mantiqiy fikrlash, didaktik o'yinlar

Abstract

The article explores the theoretical foundations, pedagogical significance, methodological approaches, and practical applications of teaching riddles to primary school students. Riddles are considered an effective tool for enhancing vocabulary, logical thinking, and speech culture. The paper highlights the criteria for selecting riddles, methods of their implementation in lessons, and ways to develop students' speech and cognitive abilities through educational games.

Keywords: riddle, primary school, native language, pedagogical methodology, speech culture, logical thinking, didactic games

Аннотация

В статье рассматриваются теоретические основы, педагогическое значение, методические подходы и практическое применение обучения загадкам учащихся начальных классов. Загадки рассматриваются как эффективное средство для расширения словарного запаса, развития логического мышления и культуры речи. В работе представлены критерии

выбора загадок, методы их использования на уроках, а также способы развития речи и мышления учащихся с помощью дидактических игр.

Ключевые слова: загадка, начальная школа, родной язык, педагогическая методика, культура речи, логическое мышление, дидактические игры

Kirish

Topishmoqlar — bu qisqa, aniq va dono savollar bo‘lib, javobi murakkab yoki ko‘p ma‘noli so‘zlar bilan ifodalanadi. Ular xalq og‘zaki ijodiyoti namunasi bo‘lib, uzoq yillar davomida ta‘lim va tarbiyada qo‘llanib kelinadi. Boshlang‘ich sinflarda topishmoqlar o‘quvchilarda til boyligini oshirish, nutq madaniyatini shakllantirish hamda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun samarali vosita hisoblanadi.

Topishmoq tushunchasi va pedagogik ahamiyati

Topishmoq — so‘z o‘yini bo‘lib, unda o‘quvchidan mantiqiy fikrlash orqali berilgan tavsifga mos keladigan javobni topish talab etiladi. Bu nafaqat til bilan ishlash ko‘nikmalarini oshiradi, balki diqqatni jamlash, tasavvurni kengaytirish va ijodiy fikrlashni rag‘batlantiradi.

Boshlang‘ich sinf pedagogikasida topishmoqlar quyidagi pedagogik vazifalarni bajaradi:

- Til boyligini oshirish;
- Leksik ma‘noni chuqur tushunish;
- Mantiqiy fikrlashni rivojlantirish;
- Nutq madaniyatini shakllantirish;
- O‘quvchilarda mustaqil fikr yuritish ko‘nikmasini mustahkamlash.

Topishmoqlarni tanlash mezonlari

Topishmoqlar darsda qo‘llanishi uchun quyidagi talablarga javob berishi lozim:

1. **Yoshga mos bo‘lishi** – mazmuni va murakkabligi boshlang‘ich sinf o‘quvchilari darajasiga mos bo‘lishi kerak.

2. **Til boyligini kengaytiruvchi bo'lishi** – yangi soʻzlar va ifodalarni oʻz ichiga olishi.

3. **Qiziqarli va mantiqiy bo'lishi** – oʻquvchilarda qiziqish uygʻotadigan, fikrni charxlashga undaydigan bo'lishi.

4. **Didaktik maqsadga xizmat qilishi** – maʼlum leksik yoki grammatik birliklarni mustahkamlashga yordam berishi.

Xulosa

Topishmoqlar boshlangʻich sinf taʼlimida muhim oʻrin tutadi. Ular oʻquvchilarning til boyligini oshirish, fikrlash quvvatini rivojlantirish, nutq madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Darslarda toʻgʻri tanlangan va metodik asosda qoʻllangan topishmoqlar oʻquv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ona tili darsliklari — 1–4-sinflar uchun.
2. Oʻzbekiston Respublikasi Xalq taʼlimi vazirligi. Boshlangʻich taʼlim davlat taʼlim standarti.
3. Gʻanieva S.M. Boshlangʻich sinflarda til oʻrgatish metodikasi.
4. Sobirova Z. Pedagogik oʻyinlar va nutqni rivojlantirish.
5. Internet pedagogik metodik resurslari va elektron taʼlim portallari.